

Kapcsolataink nemzetközi rehabilitációs szervezetekkel

Dénes Zoltán, Fazekas Gábor, Farkas Péter, Kullmann Lajos

Országos Orvosi Rehabilitációs Intézet, Budapest

A közlemény célja, hogy áttekintést nyújtson a rehabilitáció nemzetközi szervezeteiről és folyóiratairól, valamint az ezekhez kötődő jelenlegi kapcsolatokat is bemutatassa. A felhasznált módszer irodalomkutatás, interjúkészítés, személyes megbeszélés és saját tapasztalatok összegzése volt. Az Orvosi Rehabilitáció és Fizikális Medicina Magyarországi Társasága (ORFM) és jogelődje, a Magyar Rehabilitációs Társaság (MRT) már több évtizede gondozza a hazai rehabilitáció nemzetközi kapcsolatait. A tevékenység fontosságát jelezi az is, hogy a Társaság nemzetközi kapcsolatokért felelős titkári posztot hozott létre, amely elnökségi tagsággal van összekapcsolva, így a titkár elnökségi tagként végzi munkáját. A nemzetközi rehabilitációs szervezetek az elmúlt évtizedekben kialakították működési rendjüket, konferenciaprogramjukat és a tudományos folyóiratok is ezekhez igazodtak. A szerzők a nemzetközi szakmai kapcsolatokat nélkülözhetetlennek tartják a hazai rehabilitációs medicina műveléséhez, fejlesztéséhez. A rehabilitáció helyzetéről, fejlődési tendenciáiról, a szakmai újdonságokról megfelelő tájékozottság eléréséhez – véleményük szerint – részt kell venni a külföldi konferenciákon, a nemzetközi szervezetek munkájában, és lehetőség szerint a multicentrikus kutatásokban is. A nemzetközi kapcsolatok építésében a társaság küldöttei jelentős szerepet vállalnak tudásukkal és ismeretségeikkel, valamint segítik a hazai rehabilitáció fejlesztését és a hazai rehabilitációs szakma eredményeinek külföldi megismertetését.

Kulcsszavak: rehabilitáció, nemzetközi szervezetek, folyóiratok

Relationship with international rehabilitation organizations

The objectives of this article are to review the international civil organizations of rehabilitation, most important journals, and to introduce their present connections. Methods were literature research, interviews, and personal communications. Hungarian Society for Medical Rehabilitation and Physical Medicine takes an active part in international connections more than four decades. An International secretary position was established, and the secretary is also member of the executive committee of Hungarian Rehabilitation Society. International rehabilitation organizations have created their programs and congresses, and journals in the last twenty years. According to authors' opinion international rehabilitation connections are essential for development of national rehabilitation. Participation in international organizations, congresses and multicenter studies are necessary for the enlargement of rehabilitation professionals' knowledge, and professional development. Delegates have important roles in building international relationship and their experiences help the progress of national rehabilitation profession.

Keywords: rehabilitation, International organizations, journals

Rehabilitáció 2015; 25(1–2): 52–56.

Levelezési cím: DR. DÉNES ZOLTÁN, Országos Orvosi Rehabilitációs Intézet, 1528 Budapest, Szanatórium utca 19., e-mail: z.denes@rehabint.hu

A jelentősebb nemzetközi rehabilitációs szakmai szervezetek

Az európai országok rehabilitációs társaságait az ESPRM (European Society of Physical and Rehabilitation Medicine) tömöríti. Ez a szervezet 2003-ban jött létre a European Federation of Physical Medicine and Rehabilitation jogutódjaként, amelyet még 1963-ban alapított 5 ország rehabilitációs társasága. Az ESPRM tagja a hazai társaság, az ORFMNT (Orvosi Rehabilitáció és Fizikális Medicina Magyarországi Társasága) is. Csoportos tagdíjat fizetünk, így a magyar társaság díjfizető tagjai automatikusan az európai szövetségnek is tagjai. A társaság jelenlegi elnöke Xanthi Michail Görögországból, következő elnöknek pedig a francia Alain Delarque professzort választották. Minden európai tagszervezetnek, így az ORFMNT-nek is két képviselője van az ESPRM Közgyűlésében (jelenleg Vekerdi-Nagy Zsuzsanna és Fazekas Gábor). Az ESPRM fő törekvései közé tartozik a nemzetközi kapcsolatok fejlesztése a rehabilitáció valamennyi területén, a kutatások elősegítése, konferenciák szervezése, tevékenységét a többi rehabilitációs szervezettel szoros együttműködésben végzi. Konferenciáit két évente szervezi, 2014-ben Marseille-ben volt, a soron következő helyszíne a portugáliai Estoril lesz. Hivatalos folyóirata az European Journal of Physical and Rehabilitation Medicine (korábban Europa Medicophysics), elérhetősége: www.esprm.net.

Időrendben a másodszorra alakult európai rehabilitációs szervezet az Európai Rehabilitációs Akadémia (European Academy of Rehabilitation Medicine – EARM, de a francia névből származó rövidítés, AEMR is használatos). 1969-ben jött létre. Alapszabálya szerint a testület egyszerre legfeljebb 50 fős lehet, az új tagok felvétele belső ajánlás alapján, titkos szavazással történik. Célkitűzése a kutatás és oktatás támogatása mellett a rehabilitáció kapcsán felmerülő humanitárius, morális, etikai kérdések megtárgyalása. A viszonylag kis taglétszám módot nyújt elmélyültebb eszmecserére. Nemrégiben vették fel a tagok közé Fazekas Gábort, aki ez idáig az első magyar tagja a szervezetnek. A szervezet honlapja: www.aemr.eu.

Továbbra is időrendben haladva a harmadik európai rehabilitációs szervezet az Európai Szakorvos Szövetség rehabilitációs szekciója (European Union of Medical Specialities – UEMS – Physical and Rehabilitation Medicine – PRM – Section – az UEMS mozaikszó francia eredetű, de ez terjedt el és használatos: Union Européenne des Médecins Spécialistes) 1971-ben jött létre.¹ Jelenleg 31 teljes jogú tagja van, a 28 uniós ország, valamint Norvégia, Izland és Svájc. Társult tagként Törökország, megfigyelői státuszban Szerbia és Montenegró, Bosznia-Hercegovina vesz részt a tanácskozáson és a munkában is. Fő célkitűzése az európai harmo-

nizációs folyamatok kiteljesítése a rehabilitációs medicina területén. Az UEMS a közgyűlések mellett három munkacsoportban tevékenykedik: A Board (1991-ben alakult) fő tevékenysége a képzés, továbbképzés (continuing medical education – CME, Continuing professional development – CPD), az európai oktatás harmonizációja, az oktatók és a képzőhelyek akkreditációja. A Clinical Affairs Committee (CAC) minőségügyi, etikai, kutatási tevékenységek, valamint a rehabilitációs programok akkreditációjával foglalkozik. A Professional Practice Committee (PPC) feladata az irányelvek, a terminológia és a szakmai kompetenciák kidolgozása. A szervezetben hazánkat hosszú ideig (1995–2009) *Kullmann Lajos* képviselte, jelenleg *Dénes Zoltán* (2009–), *Bender Tamás* (2005–) és *Fazekas Gábor* (2014–) a magyar küldöttek. *Bender Tamás* professzor a balneológiai munkacsoport vezetője. A szervezeten belüli auditáló bizottság tagja *Dénes Zoltán*, aki ellátja még a magyar national manager posztot is. A szervezet a White Bookban foglalta össze a rehabilitációs szakma meghatározását, kompetenciáit, kapcsolódását a többi szakterülethez és a legfontosabb alapelveit.^{3,4} Évente két alkalommal ülésezik, a közgyűlést szekciómunkák követik, majd a határozatok elfogadása, megszavazása következik. A két közgyűlés közötti időszakban a munkák előkészítése, végzése folyik levelezéssel. Honlapja: www.euro-prm.org.

A rehabilitációs kutatásokkal foglalkozó európai szervezet (European Forum for Research in Rehabilitation – EFRR) 1983-ban alakult. (Nevében eredetileg a Federation szó szerepelt, de mivel itt egyéni tagság van, nem más szervezeteket fog össze, azt Forum-ra változtatták.) A szervezet a rehabilitáció bio-pszicho-szociális aspektusból történő megközelítését emeli ki, tevékenységének fő céljaként a rehabilitációs kutatásokkal foglalkozó valamennyi szakember (nemcsak a teamtagok, hanem például az ezen a területen aktív mérnökök) összefogását, a kutatások és az oktatás fejlődésének elősegítését jelöli meg. Kongresszusait két évente szervezi, Budapesten 2007-ben tartotta konferenciáját *Kullmann és Marincek professzorok* szervezésében. A társaság székhelye jelenleg Helsinkiben van. Ebben a szervezetben rendelkezünk a legkomolyabb pozíciókkal, itt a legerősebbek a kötődéseink. A szervezetet nyolc tagból álló vezetőség (council) és az elnök irányítja. *Kullmann Lajos* 1989-től 2007-ig volt a vezetőség tagja, nyugdíjba vonulása után helyét *Fazekas Gábor* vette át, akit *Haim Ring* tragikus hirtelenséggel bekövetkezett halála után a szervezet elnökének választott, így a következő konferencia megszervezéséig vezette a társaságot (Riga, 2009), majd a vezetőség tagja maradt. Következő szerepvállalására 2011-ben Riva del Gardában került sor, ahol 2 évre ismét őt bízták meg az elnöki teendők ellátásával, így a 2013. szeptemberi isztambuli kongresszussig

ismét magyar elnök vezette a társaságot. A terminus lejártával a török *Gülseren Akyuz* lett a szervezet elnöke. A következő kongresszus 2015. május 6–9. között Helsinkiben lesz. A társaság folyóirata az *International Journal of Rehabilitation Research*, melynek szerkesztőbizottságában *Kullmann Lajos* társszerkesztő (associate editor), *Fazekas Gábor* szerkesztőbizottsági tag. Elérhetőség: www.efr.org.

A rehabilitációs világszervezet az *International Society of Physical and Rehabilitation Medicine (ISPRM)* két nemzetközi szakmai társaság (*IFPM&R – International Federation of Physical and Rehabilitation Medicine* és az *IRMA – International Rehabilitation Medicine Association*) egyesülésével jött létre 1999-ben.⁵ Független civil szervezetnek tartja magát, amely összefogja a rehabilitációs orvosokat, és katalizálja a nemzetközi kutatásokat is. Jelenlegi elnöke *Jianan Li* Kínából, a következő *Jorge Lains* Portugáliából. Ennek a szervezetnek az *ORFMMT* nem tagja, mivel a hazai tagdíj jelentős emelésével járt volna, ha szervezetileg belépünk, viszont egyéni tagságra lehetőség van. Kongresszusait jelenleg évente szervezi, ebben az évben, 2014-ben Mexikóban volt, legközelebb 2015-ben Berlinben lesz. Hivatalos folyóirata a *Journal of Rehabilitation Medicine*, de ezen kívül még három másik folyóirat kiadásában is együttműködik: *The European Journal of Physical and Rehabilitation Medicine (EJPRM)*, *Portuguese Journal of Physical and Rehabilitation Medicine (PJPRM)*, *Annals of Physical and Rehabilitation Medicine*. Az *ISPRM* honlapja: www.isprm.org.

A *World Federation for NeuroRehabilitation (WFNR)* az idegrendszer károsodása következtében kialakult funkciózavarokkal foglalkozó szakembereket gyűjti össze, így tagjai neurológusok, rehabilitációs szakemberek is. Kongresszusokat 1996-tól szervez, nyolcadik konferenciáját 2014 áprilisában, Isztambulban tartotta. Honlapjuk: wfnr.co.uk.

Az ortetikai-protetikai érdeklődésű rehabilitációs szakembereket összefogó világszervezet az *International Society for Prosthetics and Orthotics (ISPO)*. 1970-ben alakult független szakmai szervezet, mely a protetika, az ortetika és a rehabilitációs technika területén tevékenykedik. Feladata továbbképzések szervezése a világ különböző részein, kutatások és felmérések készítése. A Társaságnak jelenleg 53 tagszervezete működik, tagjainak száma meghaladja a 3200-at. A 11 tagú vezetőség és a 7 tagú titkárság Brüsszelben működik. Az elnökség munkáját 4 állandó és 5 ad hoc bizottság segíti. Az *ISPO* ez idáig 3, ezentúl pedig két évente rendez világkongresszust, amely a protetikai és ortetikai ellátás területének egyik legnagyobb rendezvénye mind a tudományos program, mind pedig a kiállítás tekintetében. A társaság nevéhez fűződik az ortetikusok és protetikusok egyetemi szintű képzésének megszervezése a világ egyre több

pontján, nemcsak a gazdaságilag fejlett országokban, hanem a fejlődő világban is. Az *ISPO* a *WHO*, a Nemzetközi Vöröskereszt és a *USAID* hivatalos tanácsadó szervezete. Tudományos folyóiratának neve *Prosthetics and Orthotics International*, amely impaktfaktorral rendelkezik (0,6 körüli). Az *ISPO* elnöke jelenleg a svéd *Bengt Söderberg*, a következő elnök pedig Angliából az indiai származású *Rajiv Hanspal*, akinek – milyen kicsi a világ – magyar felesége van. A Társaság elérhetősége: www.ispoint.org.

A magyar tagszervezet 1994 végén alakult, legaktívabb szervezője és egyben első elnöke *László Gergely* volt. Az aktív taglétszám 45–50 között van, akik között szakorvosok, ortopéd műszerészek, ortopéd cipészek, gyógytornászok egyaránt megtalálhatók. A tagdíj befizetésével nemcsak a magyar, hanem a nemzetközi társaság tagjává is válnak, élvezve mindkét tagságból származó előnyöket. A Magyar Protetikai és Ortetikai Társaság legfontosabb feladata az oktatás, az ortetikai és protetikai, valamint a rehabilitációs témakörű tudományos összejövetelek, tanfolyamok szervezése. A Nemzetközi Protetikai és Ortetikai Társaság (*ISPO*) első közép-európai regionális kongresszusa 1996-ban Balatonfüreden volt (*László Gergely* és *Kullmann Lajos* szervezése) és 15 évvel később, 2011-ben újra Magyarország adott otthont a rendezvénynek (*Farkas Péter* szervezte). A konferencia Nyíregyházán, az *ORFMMT* Vándorgyűlésével egy időben és egy helyen került megrendezésre, lehetővé téve azt, hogy a résztvevők mindkét tudományos programot látogathassák. A magyar szervezetnek a nemzetközi társasággal szoros kapcsolata van, a kibővített vezetőségi üléseken *dr. Farkas Péter* személyében rendszeresen képviseltetik magukat.

A legrégebbi nemzetközi szervezet, a *Rehabilitation International (RI)* nem kifejezetten a rehabilitációval foglalkozó szakemberek szervezete, hanem ernyőszerűen fogja össze a rehabilitációval foglalkozó szolgáltatókat, a fogyatékos személyeket, a finanszírozói oldalt. Hazánkat az Országos Fogyatékosügyi Tanács megbízásából *Izsó Lajos* professzor képviseli. Több korábbi rendezvénye után 1994-ben Budapesten tartotta európai regionális konferenciáját *Katona Ferenc* és *Kullmann Lajos* professzorok szervezésében. Honlap: www.riglobal.org.

A mediterrán térség rehabilitációs szakembereit összefogó szervezet a *Mediterranean Forum of Physical and Rehabilitation Medicine (MFPRM)*, amelynek létrejöttében az izraeli kollégáknak, elsősorban *Haim Ring* professzornak volt vezető szerepe. Az első konferenciát 1996-ban az izraeli Herzlyában szervezték meg, melynek mottója Rehabilitáció határok nélkül volt. A jelenlegi elnök *Jorge Lains* Portugáliából, a konferenciákat két évente rendezik meg, a következő (tizenegyedik) 2015-ben Alexandriában, azután pedig 2017-ben várhatóan

Máltán lesz. A közgyűlésen valamennyi tagországnak egy szavazata van, a Budván tartott 10. kongresszuson (2013) Magyarország is fórumtagságot kapott, *Dénes Zoltán* képviselő lett. Honlapjuk: www.mfprm.org.

A Magyar Rehabilitációs Társaság nemzetközi titkára poszt kialakulásának története

A Rehabilitation International tagszervezeteit 1968-ban arra kérte, hogy nemzeti titkárt jelöljenek, aki a kapcsolatot tartja velük. Első nemzeti titkárunk *Novoszel Tibor* volt, aki 8 évig végezte el a feladatokat, majd *Kullmann Lajos* követte 1976-tól. A Rehabilitation International tagságunk 2000-ben *Kullmann Lajos* javaslatára átadásra került az Országos Fogyatékosügyi Tanácsnak (OFT), de mert ennek nem volt tagja, akkor lemondott a nemzeti titkári posztról. Az oka pedig az volt, hogy az eredetileg inkább szakmai nemzetközi szervezet egyre inkább a rehabilitációban érintett valamennyi résztvevő ernyőszervezetévé kívánt válni. Célszerűnek látszott, hogy olyan valakit jelöljenek, aki részt vesz a tanács munkájában. A Népjóléti Minisztérium (az OFT működtetője) *Bálint Gézá*t kérte föl a posztra, aki azt el is vállalta. A közelmúltban *Izsó Lajos professzor* (Budapesti Műszaki Egyetem) lett a nemzeti titkár.

A Magyar Rehabilitációs Társaságon (MRT) belül *Kullmann Lajos* intézte elsősorban a nemzetközi ügyeket, amelyek a Rehabilitation Internationalen kívül más kapcsolatokat is jelentettek. Kétoldalú, szerződéses kapcsolatok jöttek létre (Ausztria, Finnország, NDK), valamint az akkori szocialista országok rehabilitációs szakértőinek éves tanácskozásai, melyeknek két évig volt elnöke *Kullmann Lajos*. Akkor fogadták el, hogy az angol legyen a hivatalos kommunikáció nyelve, mert az egyik országnak sem anyanyelve, ezért hasonló eséllyel használhatja mindenki. *Kullmann Lajost* minisztériumi megbízatásokkal kapcsolatosan a WHO-ból kérték fel ideiglenes szakértőnek, amely közel 6 éves érdekes munka volt, fárasztó ülésekkel, de sok ismeret megszerzésének a lehetőségével. Ezt követően az Európa Tanács Fogyatékos Emberek Rehabilitációja és Integrációja Bizottságában képviselte nemzetközi titkárunk a minisztériumot. A nemzetközi szervezetek ajánlásaival a rehabilitációs szakma fejlesztését sikerült elősegíteni. A nemzetközi kapcsolatokért felelős titkárunk következő, legfontosabb külhoni tevékenysége az Európai Szakorvos Szövetség Rehabilitációs Szekciójának (European Union of Medical Specialists Physical and Rehabilitation Medicine Section) munkájába való bekapcsolódása (1995), kezdetben aktívan tevékenykedő megfigyelőként, majd 2004-től teljes jogú tagként végezte munkáját. Ezen a területen *Dénes Zoltán* váltotta őt 2009-ben. Miután a poszt átkerült az OFT-hez, a nemzeti helyett egyre inkább a nemzetközi titkárról

beszéltünk, amely később az ORFMMT Alapszabályában is átnevezésre került. *Kullmann Lajos* lemondását követően a 2007. évben *Fazekas Gábort* választották a tisztségre, aki érdeklődésének megfelelően a nemzetközi kutatások, együttműködések irányában segítette elő a rehabilitáció fejlesztését. Részben ez irányú ténykedésének is köszönhető, hogy az EFR elnökének később megválasztották. 2014-ben *Fazekas Gábort* az ORFMMT elnökének választották, ezért nemzetközi titkári funkciójáról lemondott, a társaság elnöksége *Dénes Zoltánt* jelölte, majd a közgyűlés megválasztotta a megüresedett posztra.

A jelentősebb nemzetközi rehabilitációs folyóiratok

Manapság hét folyóiratot sorolnak fel legjelentősebbként szakterületünkön: *American Journal of Physical Medicine and Rehabilitation*, *Archives of Physical Medicine and Rehabilitation*, *Disability and Rehabilitation*, *Clinical Rehabilitation*, *Journal of Rehabilitation Medicine*, *European Journal of Physical and Rehabilitation Medicine*, *International Journal of Rehabilitation Research*.²

A *Journal of Rehabilitation Medicine* (hivatalos rövidítése: *J Rehabil Med*) korábban *Scandinavian Journal of Rehabilitation Medicine* néven jelent meg, évente 10 számot adnak ki, az UEMS PRM szekciója és az ISPRM hivatalos lapja, impaktfaktora 1–2 között, a kéziratok elutasítási aránya 65%-os, főszerkesztő: *Bengt H. Sjölund* (*Gunnar Grimby* utóda) Svédországból.

A *European Journal of Physical and Rehabilitation Medicine* (*Eur J Phys Rehabil Med*), amely korábban *Europa Medicophysica* néven jelent meg, hivatalos lapja az olasz rehabilitációs társaságnak (SIMFER), a Mediterrán Rehabilitációs Fórumnak (MFPRM), az Európai Rehabilitációs Szövetségnek (ESPRM), a török (TSRMS) és a görög (EEFIAP) nemzeti rehabilitációs társaságoknak. Ahogy a névsort olvassuk, nagy országok jelentős összefogása áll mögötte, impaktfaktora három éve van, 2012-ben 2,06, egyelőre még eléggé változó. Főszerkesztője *Stefano Negrini* (Olaszország), évente 12 számot adnak ki, rejekciós rátájuk 45%-os.

Az angol (BSRM) és a holland (VRA) rehabilitációs társaságok hivatalos lapja a *Clinical Rehabilitation* (*Clin Rehabil*), melynél az impaktfaktor 1 felett van.

A *Disability and Rehabilitation* (*Disabil Rehabil*) 1978 óta jelenik meg, a rehabilitációs medicina valamennyi területével foglalkozik, klinikummal és szakmapolitikával egyaránt. Londonban adják ki, évente 26 szám jelenik meg, impaktfaktora 1,5 körül van, a főszerkesztő *Dave Müller*.

Az európai rehabilitációs kutatókat, kutatásokat összefogó szervezet, a *European Forum for Rehabilita-*

tion Research (EFRR) folyóirata, az International Journal of Rehabilitation Research (Int J Rehabil Res) évente 4 számot jelentet meg, a főszerkesztő *Črt Marinček*, az impaktfaktor 1-1,1 körül van. A lap társszerkesztője *Kullmann Lajos*, és a szerkesztőbizottság tagja *Fazekas Gábor*. A bizottsági munka mellett a legmegterhelőbb feladat a beérkező cikkek lektorálása, javítása, amely éves szinten 10-15 alkalommal aprólékos, precíz munkát igényel. A beküldött cikkek elfogadási aránya 20% fölött van. Mivel az EFRR nem csak a rehabilitációs medicina szakembereit fogja össze, szélesebb körből fogad a rehabilitációs kutatásokkal foglalkozó közleményeket.

A francia rehabilitációs társaság (SOFMER) hivatalos folyóirata az *Annales de Réadaptation et de Médecine Physique* (Ann Readpt Med Phys), hivatalos nyelve a francia, de angol absztrakttal jelenik meg.

A német (DGPMR) és az osztrák (ÖGPMR) rehabilitációs társaságok hivatalos lapja, a német nyelvterület összefogója a *Physikalische Medizin, Rehabilitationsmedizin und Kurortmedizin* (Phys Med Rehab Kurort), angol neve *Journal of Physical and Rehabilitation Medicine* Stuttgart.

A román társaság (SRFMR) hivatalos lapja a *Revista de Recuperare, Medicina Fizicasi Balneologie*, angol

nevéen *Romanian Journal of Physical and Rehabilitation Medicine* (Ro J Phys Rehabil Med).

A portugál társaság (SPMFR) hivatalos folyóirata a *Medicina Fisica e Rehabilitacao*, portugál, angol, francia és spanyol nyelven közöl cikkeket.

A horvát társaság (CSPRM) folyóirata a *Fizikalna i Rehabilitacijska Medicina* (Fiz Rehabil Med) a horvát mellett még angolul fogad közleményeket.

A lapok tulajdonosa általában a nemzeti társaság, néhány esetben alapítvány (*J Rehabil Med*, *Eur J Phys Rehabil Med*) vagy ritkán kiadó (*Clin Rehabil*, *Phys Med Rehab Kurort*).

Az USA három legfontosabb rehabilitációs folyóirata az *American Journal of Physical Medicine and Rehabilitation* (*Am J Phys Med Rehabil*), az *Archives of Physical Medicine and Rehabilitation* (*Arch Phys Med Rehabil*) és a *Physical Medicine and Rehabilitation* (*PM&R*), mindegyik havonta jelenik meg.

Dél-Amerikában több brazil és argentin rehabilitációs folyóirat jelenik meg, de Kolumbia, Mexikó, Venezuela is rendelkezik saját rehabilitációs újsággal.

Ázsiában a legtöbb rehabilitációs folyóiratot Kína jegyzi, de Japánban, Thaiföldön és Koreában is publikálnak nemzeti újságban.

IRODALOM

1. *De Korvin G, Delarque A*: Physical and rehabilitation medicine section and board of the European union of medical specialists. Community context; history of European medical organizations; actions underway. *Ann Phys Rehabil Med* 2009; 52: 594-607.
2. *Franchignoni F, Özcağar L*: Core journals in physical and rehabilitation medicine: An update on the European point of view. *Turk J Phys Med Rehab* 2013; 59 (Suppl. 2): 17.
3. *Gutenbrunner C, Ward AB, Chamberlain MA (Eds.)*: White Book on Physical and Rehabilitation Medicine in Europe. *J Rehabil Med* 2007; 45(Suppl.1): 1-48.
4. *Gutenbrunner C, Ward AB, Chamberlain MA (Eds.)*: White Book on Physical and Rehabilitation Medicine in Europe. *Europa Medicophysica* 2006; 42:287-332.
5. *Stucki G, Reinhardt JD, Groote PM, Delisa JA, Imamura M, Melvin J*: ISPRM's way forward. *J Rehabil Med* 2009; 41: 798-809.